

Bayer Zsolt: Hun sírok felett

2023 március 22. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Ha nem hiszed, vess egy pillantást a mai Nyugatra!

– Édesapám, isznak-e a halak vizet?

– Azt én nem tudom fiam, hogy isznak-e a halak vizet, de hogy módjuk van rá, az biztos...

Valamiért ez jutott eszembe Ar Gunt felé menet, ott, a sztyeppén, s mindjárt meg is kérdeztem – édesapám nem lévén jelen, hát magamtól –, hogy vajon szeretnek-e a mongolok messzire nézni és messzire menni. S bár nem tudom a pontos választ, de azt tudom, hogy módjuk van rá, az biztos.

De azt hiszem, szeretnek.

Mert nem nagyon van más lehetőségük, mint messzire nézni és messzire menni. Így aztán – többnyire maradnak...

„Európa földjén mongol lovak patái tiportak, t?z lángolt vér ömlött a nyomukban, amerre a mongol harcosok jártak. Meg akarták hódítani a világot. Egy ezüst kard és egy ezüst nyereg az emléke ezeknek az id?knek: Dzsingisz kán, a félelmetes vezér, egykor távoli harcokra vezényl? acélja és legendásan villámgyors lovának szerszámja. A kar, amely a kardot hordozta, elporladt; a vezért száguldató paripa csak legenda már – Dzsingisz kán ereklyéjét pedig múzeum ?rzi Urgában.

A mongolok már nem akarják meghódítani a világot. Csak békét és nyugalmat szeretnének északról, délr?l és keletr?l. De szállnak még a legendák a múltból.

A mongol mez?k földje alatt a magyarok ?sei nyugszanak, itt-ott még hirdetik a síremlékek, hogy a rokonok miatt nem kell szégyenkezniük. Nem csak harcoltak, alkottak is: a pusztákban hever? síremlékek, szobrok tanúskodnak err?l. De elsöpörte ?ket is az áradat, csak sírjaik maradtak meg máig, pihen?ül a karavánoknak.”

Forbáth László ír így a Megújhodott Mongólia cím? remekm?vében. Forbáth László úgy írta meg ezt a remekm?vet, hogy soha életében nem járt Mongóliában. Lesznek, akik majd ezen a ponton felteszik a kérdést, akkor vajon hogyan? Nos, akik felteszik ezt a kérdést, ?k az okosok, és igyekszem is válaszolni nekik. Hosszú-hosszú keresgélés után ennyit tudtam összeszedni:

„A Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára sorozat következ? az ELBIDA projektben bemutatott kötete Mongóliába kalauzolja az olvasót. Forbáth László »Megújhodott Mongólia« cím? m?ve egy különleges id?szakát mutatja be Mongóliának. Túl volt már a 250 éves mandzsu elnyomáson az ország és ki kiáltották a Mongol Népköztársaságot. A kötet a mai napig az egyik legérdekesebb és legátfogóbb kordokumentuma az akkori Mongóliának. A m? kapcsán további érdekesség, maga a szerz? személye. Forbáth nem élte át azt, amit a könyvben leír, hanem csak lejegyezte és összeszerkesztette mindazt, amit Geleta József Mongóliában 9 év alatt tapasztalt és megélt. Valójában tehát Geleta József élményeit olvashatjuk Forbáth tolmácsolásában. A könyv 1934-ben Budapesten jelent meg a Franklin-Társulat a Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda gondozásában, 239 oldal terjedelemben. A kötetben számtalan rendkívüli, az ismeretek szerint Geleta által készített kép, továbbá egy térkép és a Mongol himnusz kottája található.

Aki rendszeres olvasója az ELBIDA projektnek az tudja, hogy a felvezet? részt követ?en általában a szerz? életének a rövid bemutatása történik. A legtöbb esetben ez rövid internetes kutatást követ?en születik meg. Ebben az esetben azonban rendkívül nehéz dolgom volt. Egyrészt?l Forbáth életér?l gyakorlatilag nincs érdemi adat, továbbá kérdéses, hogy vajon Forbáthról vagy inkább Geletáról kéne itt írni. Nos, megoldásként azt az utat választottam, hogy mindkett?r?l leírom azt a kevés információt, ami egyáltalán fellelhet? róluk.

Forbáth Lászlóról annyit tudni, hogy 1901-ben Szekszárdon született. Tanulmányait Budapesten végezte és hírlapíróként dolgozott. Halálát és életének további részeit homály fedi.

Geleta Józsefr?l azt biztosan lehet tudni (magából a m?b?l is kiderül), hogy szibériai hadifogságának 3 éve után szökött Mongóliába, ahol 9 évet töltött. Eközben keresztül kasul beutazta az országot. A kötet els? oldalán Forbáth említi, hogy Geleta József a Mongol Nemzetgazdasági Minisztérium elektrotechnikai el?adója volt. Geleta tervezte meg az ország els? h?er?m?vét az akkor még jurtákból és faházakból álló Ulánbátorban, valamint az els? mongol Nemzeti Színház megtervezése is az ? érdeme volt, melyet a kés?bbiekben sokáig a cirkusz épületeként használtak. ? tervezte a mongol parlament épületét és még számos középületet. Kinevezték az urgai egyetem el?adójává is. 9 év Mongóliai tartózkodás után hazatért és Pest megyében egy kis birtokot vásárolt. Eközben került kapcsolatba Forbáth Lászlóval, aki lejegyezte és papírra vetette az általa elmondottakat.”

Nem állítom, hogy ettől sokkal okosabbak lettünk Forbáth személyét illetően, de azt sem, hogy sokkal butábbak. És egy „apróság”: a Forbáth-könyvben lévő, megdöbbentő erejű képeket nem Geleta József, hanem az abban az időben szintén Mongóliában élt Radnóti Andor orvos készítette. Sajnos ezt a könyvben sehol sem tüntették fel.

Ez idő alatt meg is érkeztünk Ar Guntba.

Közel vagyunk Ulánbátorhoz – bár a mongoloknál a „közel” meglehetősen tág fogalom, de hát, akik a végtelenhez vannak szokva, azoknak nincs is igazán közel semmi sem, legfeljebb a létezés bizonyossága.

„Ehess, ihass, ölelhess, alhass! / A mindenséggel mérd magad!”

A mongolok éppen így élnek, pedig nem is olvasták József Attilát. Kiolvasták viszont az eget, a csillagokat, a pusztát, a tengert, ami az ő nyelvükön is tenger, csak éppen a végtelen sztyeppét, a végtelen eget jelenti a végtelen víz helyett.

Ugye, milyen érdekes? És milyen hátborzongatóan magától értetődő...

Ar Guntban hun sírokat tártak fel nemrégiben magyar kutatók részvételével. És mi éppen ezért vagyunk itt. Megnézni a hun sírokat, megismerni történetüket, s visszalopni magunknak legszívesebben jussunkat, a történelmünket. Amit bizony elloptak mitőlünk egyszer, mert a nemzet, amelyetől elveszik a történelmét, múltba vesz a történelmét, elfeledett históriáját, nem képes többé megvédeni önmagát, az olyan nemzet halálra ítéltetett, még akkor is, ha agóniája akár évszázadig is eltart.

Ha nem hiszed, vess egy pillantást a mai Nyugatra!

Persze, a hagyományokban, a legszívesebben közösségi tudatban, az ostoba utókor által mindig kinevetett és kigúnyolt régi krónikákban, gesztákban tovább él és soha el nem felejthető az elfeledett história. S „mert a törvény szövedéke mindig fölfeslik valahol”, így aztán mindig kiderül az igazság.

Ar Gunt az a hely, ahol kiderül az igazság.

A feltárt hun sírokban nem hun fejedelmek, de nem is közrendűek nyugodtak egykoron, hanem amolyan „közévezetők”, ahogy ma mondanánk. Így aztán a gazdag leletek mellett – itt ásták ki a tudomány mai állása szerinti legrégebbi öntöttvas bográcsot! – sok csontlelet is megmaradt, s azokban a csontokban ott a genetikai kód. A genetikai kód, amelyet ma már képes megfejteni a tudomány, az archeogenetika – s amellyel nem lehet többé vitatkozni, nem lehet többé félrebeszélni, nem lehet többé komolykodó arccal áltudományt mészélni.

Sok doktori disszertáció végzi majd a kukában, de ez nem baj.

A baj az lenne, ha a régi disszertációk megmaradnának, az „éveikre mesterek” tovább üldögnének az akadémián, az igazság pedig örökre a végtelen mongol puszták alatt rejtőzködne.

Ar Gunt azonban véget vetett az eddigieknek. Hamarosan tudományos szenzációt jelentenek be, éppen egy itt talált lelet archeogenetikai vizsgálatának eredménye kapcsán. Nem én vagyok hivatott a bejelentésre, úgyhogy csak annyit mondhatok: várjanak még egy kicsit türelemmel, ha ennyit vártunk, ezt a kis időt igazán kibírjuk. S ameddig várakozunk, olvassunk sokat Aba Sámuelről, ha kérhetem...

Ar Gunt-ból Nojon Ol-ba (ismertebb formában: Nojon Úl) visz utunk. Nojon Ol „közel” van Ar Gunt-hoz, olyan mongol közel. S ehhez a „közelhez” kéretik hozzászámítani, hogy az utolsó harminc kilométert a pusztán kell megtennünk, olyan úton, ami „hun van, hun meg nincs” – hadd mondok így, ha már egyszer a hunok nyomában járunk. De végül azért csak odaérünk.

Egy gyönyörűségecses nyírfaerdő közepébe. Itt tárták fel egy hun elkelő, egy fűember sírját.

Míg az Ar Gunt-i „közévezetők” sírok legfeljebb öt méter mélyen vannak, addig a hun elkelők sírjait tizenöt-húsz méter mélyre ásták, így próbálván megvédeni őket a sírrablóktól. Akik fűként a kínaiak megbízásából első sorban nem a sírban elhelyezett igen bűsű nemesfémre s egyéb kincsekre vadásztak – persze, ha már ott voltak, elvitték azt is –, hanem a halott csontjaira. Mert ha a halott nem nyugodhatott békén a föld alatt sírjában, hanem csontjait kiszedték, szétszórták, meggyalázták, az a létező legnagyobb gyalázatot jelentette.

S a hunoktól retteg?, a hunokon bosszút állni akaró kínaiaknak éppen ez volt a célja. Ezért van az, hogy a hun fejedelmi sírokban nagyon gyakran nincsen csontváz, nincsen csontlelet. Ám közel tizenháromezer hun sír helyét tudják már Mongóliában.

S el?bb-utóbb lesz csontváz is: ugyanis a múltat nem lehet végképp eltörölni, ez még a kínaiaknak sem sikerült, sem akkor, sem kés?bb. Nem sikerül az soha, senkinek, bár mindig jönnek újak és újak, hogy megint megpróbálják. Most itt vannak például a woke-nemzedék elmebetegjei. És nekik sem fog sikerülni.

?si történelmen, múltba vesz? történelmen, elfeledett histórián n?tt füvet legel itt a jószág. A nyírfaerd? fehér csillogása is az ?si történelem, múltba vesz? történelem, elfeledett história visszfénye. Hunok sóhajtának a föld alól – s a sóhajtásuk elhallik Hunniáig immár.

„Bibor-palástban jött Keletr?l / A rímek ?si hajnalán. / Jött boros kedvvel, paripásan, / Zeneszerszámmal, dalosan / És mellém ült le ?s Kaján.”

Soha nem éreztem ennyire közel magamhoz ?t, mint itt, Mongóliában, a hunok s a mongolok földjén, testvérek és rokonok között. Om mani padme hum... Kincset rejt a lótusz...

S micsoda kincseket rejteget a végtelen mongol sztyeppe – még fel sem tudjuk fogni...

Borítókép: Illusztráció ((Photo by Sylvain Cordier / Biosphoto / Biosphoto via AFP)

Bayer Zsolt - www.magyar nemzet.hu

Ajánló

